

Teuntje Klinkenberg: 'De methode Coué.' Uitgeverij Nieuw Amsterdam, Amsterdam 2008. ISBN 9789046804681 (Borstkanker/1)

Over de schrijfster: Theaterregisseuse Teuntje Klinkenberg (1954) volgde de regieopleiding aan de Hogeschool voor de Kunsten in Amsterdam. Ze regisseerde talloze toneelstukken en is werkzaam als coach en trainer. Ze is dochter van onderzoeksjournalist Wim Klinkenberg en Tineke la Croix en getrouwd met De Dijkzanger Huub van der Lubbe. Zij hebben een dochter Mira. Teuntje kreeg net als haar moeder en verschillende andere vrouwen in haar familie kanker en schreef er dit boek over.

Soort boek/stijl: De Methode Coué is een familiekroniek van drie generaties moeders en dochters die borstkanker kregen. In verhaalvorm geschreven, waarbij Teuntje de ik-figuur is. Met nadruk op beschrijvingen van 3 generaties vrouwenlevens uit een familie die mede gevormd is door sociale, politieke en maatschappelijke achtergronden. Prettig geschreven, ontroerende en openhartige toelichtingen op belevingen.

Korte beschrijving: In dit boek beschrijft Teuntje Klinkenberg in wat voor gezin zij opgroeide en hoe binnen hun familie borstkanker moeders en dochters trof. Ze schetst achtergronden en de tijdsgeest van twee generaties terug. Ze begint bij haar grootmoeder Grethe in 1921. Ze beschrijft op deze manier uit wat voor nest haar ouders kwamen: moeder Tineke la Croix, dochter van een architect, en vader Wim Klinkenberg, zoon van de directeur van een Hollandia melkfabriek. En hoe dat hun familielevens beïnvloedde. Maar ook hoe de tweede wereldoorlog niet alleen het leven van deze vrouwen, maar ook het leven van de generatie daarna getekend heeft. Voor Tineke was traumatisch dat haar vader omkwam in een concentratiekamp. Ze deed op 17-jarige leeftijd een zelfmoordpoging. Omdat haar moeder hallucinaties kreeg, werd zij daarna opgenomen in het gezin van een vriendin van haar moeder, Mimi Ponsteijn.

In 1950 trouwt Tineke met Wim, een overtuigd communist. Bij hem vindt ze de steun die ze miste nadat haar vader was gestorven. Tineke, Teuntjes moeder, stierf op 43-jarige leeftijd aan kanker. Teuntje was toen zeventien. Ze beschrijft hoe haar moeder met haar ziekte omging. Aanvankelijk wist zij niet dat ze kanker had, terwijl haar man en Teuntje dat wel wisten. Teuntje mocht er niets over vragen, ook niet aan familieleden. Haar moeder wilde de laatste weken van haar leven niemand zien, ook Teuntje niet, alleen haar vader. Teuntje schrijft daar niet met wrok over. Ook al is dat schrijnend en verdrietig voor diverse partijen, het wordt wel begrijpelijk gemaakt, juist door de maatschappelijke en sociale achtergronden te schetsen waarin hun familie leefde. Door die omstandigheden toe te lichten en te vertellen hoe haar moeder gewend was te reageren. Belangrijk daarbij is de methode Coué, geïntroduceerd door Teuntjes grootmoeder Grethe, die staat voor allerlei vormen van bedekken, verdringen en onbesproken laten van verdriet. Die methode werd in hun familie van moeder op dochter doorgegeven en had, zoals hierboven is beschreven, nogal wat invloed. Teuntje beschrijft vervolgens hoe haar leven verder loopt: ze woont nog enige jaren bij haar vader. Wim is echter meer bezig met de toestand in de wereld dan met haar. Daarna gaat ze op kamers en doet vervolgoopleidingen. Ze wordt regisseuse en krijgt met Huub van der Lubbe in 1987 een dochtertje Mira. Op haar 36ste wordt ook bij haar borstkanker ontdekt. Dan kijkt ze terug op hoe haar moeder reageerde en beschrijft ze hoe zij haar dochtertje probeert uit te leggen wat er aan de hand is. Een mooie oprechte, openhartige familiegeschiedenis, waarbij de

borstkanker de druppel is die bij Teuntje de emmer doet overlopen. Teuntje gaat in analyse en begon dit verhaal te schrijven om te kijken in hoeverre zij gevormd is door haar achtergrond, in hoeverre ze bepaald was door haar familie en of ze patronen kon en in de toekomst ook kan doorbreken. Of zij los zou kunnen komen van de methode Coué.

Wat viel op: Omdat de vrouwen die borstkanker krijgen in een maatschappelijke context worden geplaatst en uitgelegd wordt hoe zij leefden en wat hen bewoog, snap je ook meer van de manier waarop ze omgaan met kanker en hoe ze het ervaren. Dat zullen veel generatiegenoten van Teuntje ook waarderen (zie ook de link naar Youtube, waar twee lezeressen commentaar leveren). Je begrijpt als lezer zowel de onmacht en reactie van de moeder, als die van de dochter. En dat dat per generatie verschillend is, maar ook raakvlakken heeft. Dat is erg de moeite waard. Het is ontroerend en soms verbijsterend om te lezen hoe moeders en dochters zich door het leven slaan en tobben met de doorgegeven patronen. En wat ze ermee doen. Bijvoorbeeld met grootmoeder Mémé's interpretatie van de methode Coué. Hoe die doorgegeven wordt. Hoe moeders en dochters elkaar niet kunnen bereiken. De vuile was niet alleen niet buiten gehangen mag worden, maar ook onderling niet besproken mag worden. Er een taboe op onderwerpen ligt, er niet over gesproken mag worden. Hoe alle vrouwen op hun manier voor hun dochters proberen te zorgen. Terwijl de dochters het dan weer anders willen doen dan hun moeder. Zo is het ook haast pijnlijk om te lezen hoe de dochters op hun beurt proberen rekening te houden met hun moeder en hoe goed of slecht dat kan uitvallen. Dat dat niet in alle families zo was blijkt wel uit de manier waarop de familie van Huub van der Lubbe rouwt als zijn moeder sterft. Een boeiend boek, waarin ook duidelijk wordt dat de gezondheidszorg veranderd is, technieken verbeterd zijn en hulpverleners mensen meer open benaderen. De latere generatie kán heel anders met kanker omgaan omdat bijvoorbeeld tenminste verteld wordt dat het kanker is. Teuntje bespreekt dan ook veel opener met haar dochter(tje) wat er aan de hand is. Iets waar Teuntje zelf behoefte aan had.

Citaten: Pag. 86: 'In haar laatste weken wil mama niemand meer zien, behalve papa. Dagelijks worden we door vrienden gebeld. 'Hoe is het met je moeder? Ligt ze nog steeds in het ziekenhuis? Ik zou haar zo graag willen zien...' Nóg willen zien, bedoelen ze. Ze willen afscheid van haar nemen. Eigenlijk willen ze een laatste herinnering waar zij mee verder kunnen leven. Ik moet ze allemaal teleurstellen. Mama wil niemand meer zien, ook haar moeder niet, haar zusje niet, haar zoon niet en mij niet. Mijn moeder wil mij nooit meer zien.'

Pag. 88-89: 'Mémé zweert bij de 'methode Coué'. (...) Mémé die ooit iets vaags over dit alles had opgevangen, gelooft dat ontkenning de beste remedie voor alles is.' Gewoon doen alsof er niks aan de hand is, dan gaat het vanzelf over.' Er zeker niet over praten, dat is haar interpretatie van de methode Coué. (...) Als we die dag met de hele familie samen zijn, ga ik ervan uit dat we eindelijk zullen praten en huilen, omdat we niet meer hoeven doen alsof alles goed komt. (...); ik wacht op een juist moment. Na het eten ben ik de eerste: 'Hoe is mama eigenlijk...' Ik word direct onderbroken door Colette. 'Attention, les enfants!' Met het schaamrood op de kaken houd ik verder mijn mond.'

Pag. 136: 'We vertellen Mira het slechte nieuws weer zo optimistisch mogelijk. Dat het geweldig is dat het weer op tijd is gevonden, dat ze het er deze keer niet gewoon uit kunnen snijden, dat mijn hele borst eraf moet, maar dat ik er een nieuwe voor in de plaats krijg, gemaakt van mijn dikke buik. 'Dan word je lekker dun,' zegt Mira.'

Pag. 191: 'Ik ga er van uit dat ik later ook borstkanker krijg,' zegt Mira met een lach. Het klinkt als een klein meisje dat in de ogen van haar vriendinnen bijzonder wil zijn.' Dat hoeft niet per se. Je bent voor de helft van je vader.' 'Moet ik me dan laten testen?' 'Daar moet je over nadenken, voorlopig is het nog niet aan de orde. Voor je vijftiengste is het niet urgent.

Zie ook: <http://www.youtube.com/watch?v=sUVFG1U5uTE>

Recensies: De Volkskrant: 'Klinkenberg vertelt het op een rustige toon, zonder drama maar evenmin emotioneel. "Geserreerd" is hier het woord.

Indrukwekkende scènes [...] Klinkenbergs schrijftalent maakt nu al benieuwd naar een opvolger.'

Het Parool: 'Het is niet alleen een zeer persoonlijk relaas van haar strijd tegen borstkanker geworden, maar ook een aangrijpende kroniek van een familie, van drie generaties vrouwen.'

Bianca van Dillen voor Boekhandel Schimmelpenninck-krant: 'Waarom raakt dit boek me zo? De 3 losse strengen communisme, borstkanker, en familie worden door elkaar heen gevlochten tot een compacte vlecht. Onbenoembaar en onontkoombaar. Fascinerend. [...] Met trots sloeg ik het boek dicht. Zo, het is gezegd. Weliswaar niet door mij maar door Teuntje, maar dat doet er niet toe. We kunnen weer verder. Dank, Klinkenberg, diepe dank voor dit boek.'